

התנפלו עליה ושרפות באש. דוד חשב כי יוכל למצוא לו מקום מנוחה בגויים. אולם לא כן היה. כאמור גדל כעס האנשים על דוד עד שביקשו לסקלו. דוד התחזק באמונה בה' (ל ו) בדיוק כמו שעשו יהודים רבים בגולה כאשר אירע להם כן.

**תלמיד:** האם זה לא היה עונש לדוד על שיצא מארץ ישראל?

**המחנך:** אנו עוד נלמד על כך בפרק ל. כפי שאמרתי לכם, למעשה לא יצא דוד מהארץ, כי אף ציקלג היתה מארץ הקודש. אולם הוא ישב לא בין יהודים. מאד יתכן כי העיר נשרפה כעונש. או מה שנראה יותר נכון: כדי שהדבר יהיה לקח לבני ישראל שאין אפשרות של חיים בטוחים בין הגויים. אולם אנו נראה, כי אף שם קרה נס גדול לדוד ואנשיו, שאיש מהם לא נהרג ודוד שיחרר את כולם. אולם על זה נלמד בפרק ל.

הערה למחנך: לאחר הקדמה זו כדאי ללמוד פרק ל בפירוש המלים בלבד, מחוסר זמן להאריך.

## פרק כח

### הנושא: שאול משתמש בבעלת אוב בעת סכנה

המחנך יטיל על התלמידים לקרוא בבית את הפסוקים א-י, בעת השיעור יתן אפשרות לקרוא בכיתה פעם נוספת את הפסוקים האלו. לאחר מכן יציע לתלמידים לשאול אם יש להם שאלות.

**תלמיד אחד:** אנחנו למדנו במשך כל הזמן כי שאול הוא מלך צדיק. אם כן כיצד הוא הולך לשאול מכשפה?

**תלמיד שני:** הלא הכישוף הוא שטות.

**המחנך:** ראשית כל יש לדעת שככל איסורי התורה הכישוף הוא מותר לצורך פיקוח נפש.

תלמיד מפסיק: אולם הכישוף איננו מועיל.

**המחנך:** שאלה זו כבר נשאלה ואני מיד אשיב.

אין זה כלל וכלל דבר ברור כי הכישוף הוא שטות. בין חכמי ישראל דעת הרמב"ם ור' אברהם איבן עזרא היא, כי אכן הכישוף אינו אלא אחיזת עיניים ואין לו כל אפשרות לעשות דברים ממשיים. אולם לדעת הרמב"ן וחכמי ישראל אחרים, מי שיודע כיצד לכשף יכול לעשות דברים נפלאים. זוהי חכמה נסתרת אולם התורה אסרה אותה. איסור זה נתקבל משום מה אף על ידי רבים מן הגויים. אולם אף היום יש אנשים המאמינים בכך.. יש אף היום אנשים העוסקים בהעלאת רוחות מתים ואומרים שדיברו אתם. יתכן כי הם אומרים אמת. התורה

אסרה לנו להשתמש בכישוף, אולם אם מי שהוא סבור כי על ידי כישוף יציל אדם מסכנת מוות – אין איסור להשתמש בכישוף, אם כי יותר טוב לעשות זאת על ידי לא יהודי שאין הדבר אסור לו. תוכלו למצוא דין זה אף בקיצו שולחן ערוך (קסו ה).

שאל היה מאד נחרד מן המלחמה ורצה לדעת האם להילחם או שמא כדי להשלים ולהיכנע לפלישתים, כדי להציל את האנשים הרבים העלולים למות במלחמה. נקרא הלאה מה שאירע והדברים יתבארו יותר.

כל העניין ייקרא בפירוש המלים בלבד, אלא אם כן יפסיקו התלמידים בשאלות (על אלו ימצא המחנך תשובות ב"דעת סופרים"). אולם כאשר יגיעו התלמידים לפסוק יב שבו נאמר:

"ותאמר האשה אל שאל לאמר למה רמיתנו ואתה שאל".

ישאל המחנך מה קשה בפסוק זה.

**תלמיד:** מניין ידעה האשה כי זה שאל?

**המחנך:** יש תשובה לשאלה זו בדברי רש"י. האשה ראתה כי הצליחה הפעם יותר מתמיד. היא הבינה כי לפניו איש מיוחד במינו. כאשר התחילה להתבונן מי הוא, הכירה שזהו המלך עצמו, כי ראתה את המלך לפניו כן. ביותר מובן הדבר לפי מה שנאמר בדברי חכמים כי האשה הזו היתה קרובתו של שאל והכירה אותו יפה, אלא שהוא בא אליה בלילה ומחופש ובתחילה לא הכירה אותו (ראה "דעת סופרים").

**תלמיד:** אם כן, מהאמור כאן נראה שלא כדעת הרמב"ם והאומרים כי הכשפים הם אך אחיזת עיניים?

**המחנך:** לפי דעת הרמב"ם היה מקרה זה יוצא מן הכלל. לדעתו אלו שטוענים כי הם יכולים לדבר אל מתים הם או שקרנים או בעלי דימיון מוטעה. אולם הפעם הצליחה האשה מפני שה' רצה להודיע לשאל מה שיקרה, אולם הוא כעס עליו ולא רצה לענות אותו בדרך קדושה עד ידי נביא, אלא בצורה לא טהורה לזעזע אותו.

**תלמיד:** אם כן לא חטא שאל בזה?

**המחנך:** יש דברים מותרים שבכל זאת לא כדאי להשתמש בהם. הכישוף הוא דבר מתועב מאד בתורה. אילו היתה התועלת מהכישוף בטוחה בודאי צריכים היו להשתמש בו בעת סכנת נפשות. אולם בדרך כלל אין המכשפים מצליחים בפעולתם, אף לדעת אלו שיש ממש בכישוף. בגלל הקילקול הרב והרע שבו יש לבערו מן הארץ, כמו שעשה שאל. על כן מאד לא טוב היה ששאל ביקש להשתמש בהיתר של פיקוח נפש להשתמש בכישוף.

**תלמיד:** אמרת שכתוב אף בקיצור שולחן ערוך שמותר להשתמש בכישוף בעת סכנת נפשות. אם כן שאל עשה כהלכה.

**המחנך:** כוונת ההלכה היא שבזמן סכנת נפשות אין לאסור את הכישוף יותר מאיסורים אחרים (לדעה זו אין לכישוף קשר לעבודה זרה ואינו אלא כאחד האיסורים האחרים). אולם פרק זה יעיד שבכל זאת מוזר ומשונה לנהוג כך. זה יכול להטעות ומוטב לא לצפות לעזרה ממקור זה, אלא כמו שנאמר בפרשת איסור הכשפים בספר דברים: "תמים תהיה עם ה' אלקיך ואומר רש"י: "התהלך עמו בתמימות ותצפה לו, ולא תחקור אחר העתידות, אלא כל מה שיבוא עליך קבל בתמימות". ככה נדרש היה עתה משאול והוא לא עשה כן.

**תלמיד:** אם כן זה היה פגם בצדקותו אולם לא חטא.

**המחנך:** אפשר שהגדרה זו היא המדוייקת.

## פרק כט

פרק זה יש ללמוד בפירוש המלים בלבד. הבעיות העיקריות שיש בו נתבארו אגב פרק כז.

## פרק ל

אף פרק זה יש ללמוד בביאור המלים בלבד. אולם יש להדגיש יפה שההתמררות של אנשי דוד עליו לא היתה התפרצות פראית סתם. האסון שקרה עורר את החשש שלא נכון היה לעבור לארץ פלישתים, אף כי היתה סכנה בארץ מצד שאול. אף אנשי דוד הושפעו מן הטענות נגדו וברגע קשה החליטו שדוד הטעה אותם.

וכן יש להדגיש מאד מה שנאמר על דוד בשעה קשה זו. "ויתחזק דוד בה' אלקיו" אף שנתייסר קשה האמין שהכל הוא לטובה ורוחו לא נפלה.

אכן יא לא מעט בעיות בפרק זה. אולם אין הזמן המצומצם ללימוד הנביאים מרשה להאריך בכל דבר. המחנך המעוניין בכך ימצא נושאים חשובים בדעת סופרים ותשובות לשאלות רבות הנשאלות כרגיל על ידי התלמידים.

## פרק לא

### הנושא: שאול מוסר נפשו להצלת ישראל

**המחנך:** היום אנו מסיימים פרשה עצובה מאד: מות שאול במלחמה. אולם יש בפרשה זו משהו מאד נהדר לשבחו של שאול מלך ישראל הראשון ולשבחם של ישראל שמלך זה יצא מתוכם. שמא מישהוא מכם ימצא מה הוא הדבר הזה.

**תלמיד:** בני ישראל מוסרים נפשם להציל את גופו של מלכם המת.

**המחנך:** נכון מאד, זה אף מעיד שהעם לא ראה את שאול כחוטא. הם ידעו יפה כי כוונתו היתה טובה, אלא שהיו העניינים מסובכים מאד ושאול נסתבך בהם, אולם יש משהו חשוב מזה. אמרתי, דבר שהוא לשבחו של המלך. אעזור לכם למצוא זאת על ידי שאלה נוספת. מה היתה תשובת שמואל לשאול כאשר דיבר אליו באוב.

**תלמידים:** שהוא ובניו ימותו במלחמה.

**המחנך:** אולם הוא הלא בא לשאול אם לעשות מלחמה או להיכנע ומה היתה התשובה?

**תלמיד:** הוא לא קיבל תשובה לשאלה זו.

**המחנך:** לא, הוא כן קיבל. שמואל לא אמר לו שלא יילחם כמו שאמר זאת במלחמה הראשונה של שאול בפלישתים, כאשר בא לסוף שבעה ימים והלך לביתו והשאיר את שאול עם אנשיו המעטים.

הוא רק אמר לו שהוא ובניו יפלו במלחמה, אולם מלחמה צריכה להיות ואין להיכנע

**תלמיד:** אם כן צריך היה שאול להחליט לא להילחם ויישאר בחיים.

**המחנך:** נכון, איש אחר אולי היה עושה כן. לפחות אל היה לוקח אתו את כל בניו. (אנו נראה להלן שהשאיר בן אחד כדי שיהיה מי שימלא מקומו במלכות. אולם שאול לא הסכים למסור את ישראל בידי הפלישתים והעדיף להילחם אף כי ידע כי ימות. הוא היה מוכן למות לכפר על חטאיו במלחמתו עבור ישראל. זה הוא הדבר העצום שעליו אמרתי לכם. על דבר זה אמרו חכמינו: "אמר ריש לקיש באותה שעה קרא הקב"ה למלאכי השרת ואמר להם באו וראו בריה שבראתי בעולמי זה יוצא למלחמה ויודע שנהרג ונוטל בניו עמו . . . (ויק"ר כז ז).

שאול ביקש טובת ישראל כל ימיו ומת עבורם הוא ובניו. העם ידע להעריך אותו וביותר אנשי יבש גלדע שאותם הציל מידי בני אמן שמסרו נפשם על קבורתו. הם התאבלו עליו שבעה ימים כעל בן משפחה וכל הימים האלו צמו מצער ולכפרה.